

Μεσολόγγι: Ένας τόπος ιερός και αθάνατος, παγκόσμιο σύμβολο γενναιότητας και ηρωισμού!!!

Σύνταξη - επιμέλεια
Ευάγγελος Μαυρογόνατος
(Κυκίς, 1 Απριλίου 2021)

"Τα μάτια μου δεν είδαν τόπον ενδοξότερον από τούτο το αλωνάκι"
Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

«Οι φλόγες του Μεσολογγίου θέρμαναν τις καρδιές των πολιτισμένων λαών και τους ξεσήκωσαν σε μια αληθινή σταυροφορία για την απελευθέρωση του ελληνικού έθνους».

Η πόλη του Μεσολογγίου είναι κτίσμα της εποχής της τουρκοκρατίας και η εξέλιξη της σε πόλη θα πρέπει να τοποθετηθεί στους τελευταίους αιώνες της τουρκικής κυριαρχίας.

Η λέξη Μεσολόγγι προέρχεται από το συνδυασμό των λατινικών λέξεων “Mezzo” & “Laghi” (μέσο-λιμνών).

Στα τέλη του 16ου αι. αναφέρεται ως έρημη έκταση, που χρησιμοποιείτο ως ιχθυοτροφείο.

Από τον συνοικισμό λοιπόν των ψαράδων, που έμεναν εκεί, σχηματίστηκε στις αρχές ίσως του 17ου αι. ένα μικρό ναυτικό κέντρο το οποίο όμως μέσα σε λίγες δεκαετίες εξελίχθηκε σε σημαντικό εμπορικό λιμάνι.

Στον 18ο αι. μάλιστα η εξέλιξη του Μεσολογγίου έγινε εντυπωσιακή: μεσολογγίτικα καράβια διασχίζουν όχι μόνο το Ιόνιο και τις ελληνικές θάλασσες, αλλά και τα νερά της ανατολικής και δυτικής Μεσογείου και του Ατλαντικού, μεταφέροντας εμπορεύματα και αναπτύσσοντας αξιοσημείωτη διαμετακομιστική δραστηριότητα, στο πλαίσιο του οικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ Γαλλίας, Αγγλίας και άλλων ευρωπαϊκών ναυτικών κρατών.

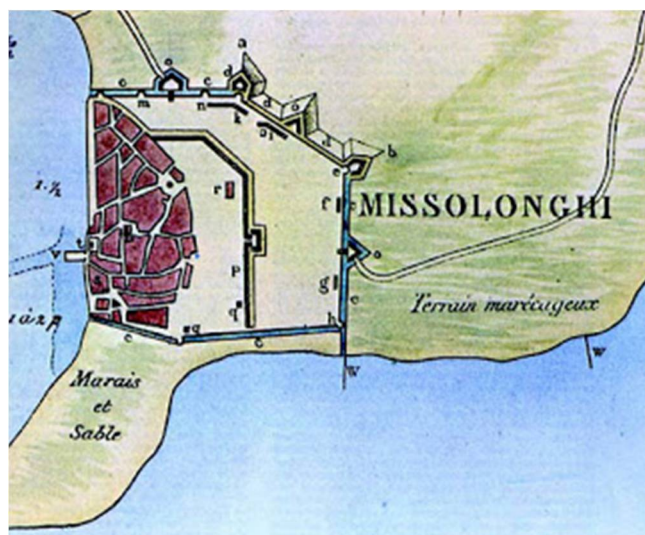
Το 1726 ιδρύθηκε υποπροξενείο (της Βενετίας) στο Μεσολόγγι με πρώτο πρόξενο τον Νάξιο Σπυρίδωνα Μπαρότση.

Στα χρόνια αυτά οι Μεσολογγίτες διαθέτουν πάνω από εβδομήντα πλοία, από τα οποία τα δύο τρίτα είχαν ναυπηγηθεί σε μεσολογγίτικα کارνάγια.

Το 1746 έκθεση του Γάλλου προξένου της Άρτας κάνει λόγο για πλήρη κυριαρχία των εμπορικών πλοίων του Μεσολογγίου στις σκάλες του Ιονίου, όπου δεν μπορούν πια να τα συναγωνιστούν ούτε οι Γάλλοι, ούτε οι Νεαπολιτανοί, ούτε οι Σουηδοί.

Το 1761 αναφέρεται πάλι ότι η εμπορική δραστηριότητα των Μεσολογγιτών είχε σχεδόν αφανίσει από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης τη βενετική ναυτιλιακή σημασία.

Τα ναυτιλιακά και εμπορικά ενδιαφέροντα δεν εμπόδισαν τους Μεσολογγίτες να παίρνουν μέρος και σε αντιτουρκικές εξεγέρσεις, στις οποίες διακινδύνευαν τον πλούτο και την ειρηνική ανάπτυξη της πατρίδας τους.

Με την έκρηξη της επανάστασης του 1770 σχηματίστηκε στο Μεσολόγγι προσωρινή επαναστατική κυβέρνηση με αρχηγό τον λόγιο Μεσολογγίτη Παναγιώτη Παλαμά.

Οι συνέπειες ήταν φοβερές: στις 10 Απριλίου 1770 ο στόλος του Μεσολογγίου καταστρέφεται, η πόλη πυρπολείται και οι

Μεσολογγίτες αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να καταφύγουν στα Επτάνησα.

Μετά τη λήξη των εχθροπραξιών, οι κάτοικοι ξαναγυρίζουν στο Μεσολόγγι, το ανοικοδομούν και ξαναφτιάχνουν τον στόλο τους.

Νέα δοκιμασία θα περάσει το μεσολογγίτικο εμπορικό ναυτικό στα χρόνια του Αλή πασά.

Το 1806 δεν διαθέτει παρά μόνο 12 τρικάταρτα και 13 μικρότερα πλοία, ενώ το 1813 ο αριθμός αυτός μειώνεται ακόμη περισσότερο: μία μόνο «πολάκα» και 18 πλοία των 20 τόνων.

Τον 18ο αι. σημειώνεται στο Μεσολόγγι αξιοσημείωτη πνευματική κίνηση, στην οποία πρωτοστατεί ο Παναγιώτης Παλαμάς (1722 - 1802), ο γιός του Γρηγόριος και το πλήθος των διδασκάλων και των μαθητών της περίφημης Παλαμαϊκής Σχολής της πόλεως.

Το 1819 ο Ιωάννης Παπαρρηγόπουλος πέρασε από την Πάτρα στο Μεσολόγγι και εμπήσε στη Φιλική Εταιρεία τους αρματολούς του Ζυγού και αρκετούς διακεκριμένους Μεσολογγίτες.

Στις 5 Μαΐου 1821 ο οπλαρχηγός της περιοχής Δημήτριος Μακρής κατέλαβε τη «σκάλα» του Μαυρομματιού και αιφνιδίασε τουρκικό απόσπασμα που μετέφερε χρήματα φορολογιών από τη Ναύπακτο προς την Κωνσταντινούπολη.

Σε λίγες μέρες έφθασαν στο Μεσολόγγι οι άνδρες του Μακρή και ύστερα από συνεννόηση με τους προκρίτους της πόλεως (Παλαμά, Καψάλη, Τρικούπη, Ραζηκώτσικα, Γουλιμή, Δεληγιώργη, Στάικο κλπ.), κήρυξαν την επανάσταση και στη δυτική Ελλάδα. Οι Τούρκοι κινήθηκαν γρήγορα.

Ύστερα από την καταστροφή του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου στο Πέτα, 10.000 άνδρες με τον Ομέρ Βρυώνη και τον Κιουταχή επικεφαλής απέκλεισαν το Μεσολόγγι από την ξηρά, προσπαθώντας να εξουδετερώσουν έτσι το κυριότερο επαναστατικό κέντρο της δυτικής Ελλάδος, όπου στο μεταξύ είχε συγκροτηθεί και Γερουσία και όπου είχαν συγκεντρωθεί υπολογίσιμες δυνάμεις των επαναστατών (Μεσολογγίτες, Φιλέλληνες, Σουλιώτες) (1822).

Η πολιορκία ήταν στενή και από την ξηρά και από τη θάλασσα, ύστερα από τον ναυτικό αποκλεισμό του Γιουσούφ πασά της Πάτρας.

Οι πολιορκούμενοι έφθασαν σε κατάσταση απογνώσεως, αλλά κέρδισαν χρόνο με παρελκυστικές διαπραγματεύ-

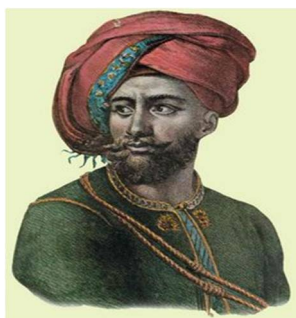

σεις με τους Τούρκους, ώσπου στις 8 Νοεμβρίου επτά υδραϊκά πλοία διέσπασαν τον αποκλεισμό από τη θάλασσα, έφεραν ενισχύσεις και πολεμοφόδια και έδωσαν τη δυνατότητα στους Έλληνες να διακόψουν τις διαπραγματεύσεις και να εξακολουθήσουν τη άμυνα.

Η πολιορκία εξακολούθησε, αλλά συνεχείς έξοδοι των πολιορκημένων, οι οποίες προκάλεσαν σοβαρές απώλειες στους Οθωμανούς, οδήγησαν τους ηγέτες των πολιορκητών στην απόφαση να λύσουν την πολιορκία και να αποσυρθούν.

Με την έκρηξη της επανάστασης, μετά την Πελοπόννησο, ολόκληρη η Στερεά Ελλάδα είχε επαναστατήσει και είχαν απελευθερωθεί πολλές περιοχές.

Μάλιστα οργανώθηκε και πολιτικά με τη "Γερουσία" στο Μεσολόγγι και τον "Άρειο Πάγο" στα Σάλωνα Σουλτάνος όμως αποφάσισε να αντιδράσει οργανωμένα με δυο στρατιές.

Εικόνα 2 Κιουταχής

Εικόνα 1 Ομέρ Βρυώνης

Η δεύτερη με τους Κιουταχή και Ομέρ Βρυώνη κατέληξε στο Μεσολόγγι, στις 25 Οκτωβρίου 1822, το οποίο οι Τούρκοι πολιορκήσαν.

Ύστερα από λίγες μέρες, στις 31 Δεκεμβρίου, οι Τούρκοι αναγκάστηκαν να λύσουν την πολιορκία και να επιστρέψουν στην

Ήπειρο.

Μετά τη συμφωνία του Σουλτάνου και του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου, η εισβολή του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο συνδυάστηκε με επιχειρήσεις από τους Τούρκους στη Στερεά Ελλάδα, με κύριο στόχο το Μεσολόγγι.

Της νέας εκστρατείας ηγείται και πάλι ο Κιουταχής που με πανίσχυρη στρατιά 35.000 ανδρών έφτασε στο Μεσολόγγι στα μέσα Απριλίου 1825.

Εικόνα 3 Ιμπραήμ

Είναι η δεύτερη και καθοριστική πολιορκία της πόλης που κατέληξε στην ηρωική έξοδο.

1η Φάση της πολιορκίας:

Από τον Απρίλιο ως το Δεκέμβριο του 1825 κράτησε η πρώτη φάση της πολιορκίας, και στο διάστημα αυτό οι Τούρκοι έφτασαν σε απόσταση μερικών δεκάδων μέτρων από το τείχος.

Μια ισχυρή επίθεση του Κιουταχί στις 21 Ιουλίου 1825 απέτυχε και τρεις μέρες αργότερα μια ελληνική νυκτερινή αντεπίθεση προκάλεσε σοβαρότατες απώλειες

στο τουρκικό στρατόπεδο.

Στο μεταξύ ελληνικά πλοία είχαν διασπάσει το θαλάσσιο αποκλεισμό και είχαν εφοδιάσει τους πολιορκουμένους με τροφές και πολεμοφόδια, ενώ στις αρχές Αυγούστου η άμυνα του Μεσολογγίου ενισχύθηκε με 1500 ακόμα άντρες.

Μετά τις άκαρπες επιθέσεις του ο Κιουταχί αποσύρθηκε στις γύρω υπώρειες και κατά διαστήματα βομβάρδιζε την πόλη, χωρίς όμως την ασφυκτική πίεση των πρώτων μηνών.

2η Φάση της πολιορκίας:

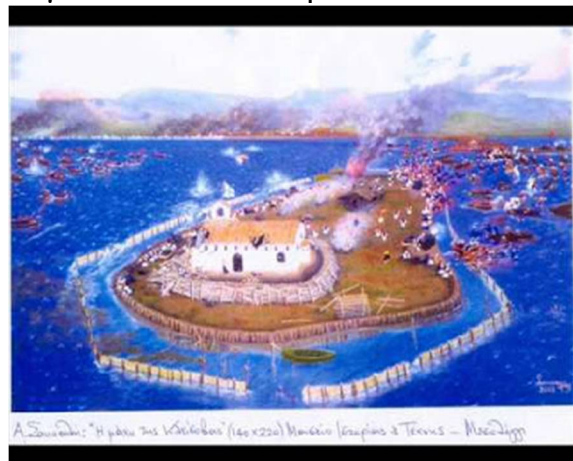
Το Δεκέμβριο του 1825 άρχισε η δεύτερη φάση της πολιορκίας όταν ο Ιμπραήμ έφτασε στο Μεσολόγγι με ισχυρή δύναμη (10.000 άνδρες), αποφασισμένος να το καταλάβει.

Μετά την απόρριψη από τους πολιορκουμένους της πρότασής του για παράδοση, η πολιορκία έγινε στενότερη και από το Φεβρουάριο οι πολιορκούμενοι

πιέζονταν από τις επιθέσεις των Αιγυπτίων και από την πείνα.

Τα νησάκια της λιμνοθάλασσας, προπύργια του Μεσολογγίου, έπεσαν στα χέρια του εχθρού, εκτός από την Κλείσοβα, που η νίκη των Ελλήνων υπήρξε θριαμβευτική.

Οι πολιορκούμενοι μάταια περίμεναν την ενίσχυσή τους από το Ναύπλιο, και η προσπάθεια του ελληνικού στόλου να λύσει την πολιορκία

από τη θάλασσα αποδείχτηκε αδύνατη.

Μόνη λύση μέσα σε αυτές τις συνθήκες, που διαρκώς χειροτέρευαν, απέμεινε η έξοδος.

Το Μεσολόγγι το 1825 αποτελούσε σε μικρογραφία μια μικρή Ελλάδα, στην καρδιά της Ελλάδος, γιατί μέσα στην πόλη εκείνη δεν ήταν κλεισμένοι μόνο Μεσολογγίτες και Πελοποννήσιοι, αλλά και αντιπρόσωποι όλων των ελληνικών πληθυσμών από τον Ισθμό και επάνω.

Κατά την πρώτη φάση της πολιορκίας οι πολιορκούμενοι με συνεχείς αντεπιθέσεις αλλά και με συνεχή ανεφοδιασμό, έστω και δύσκολα, από τον ελληνικό στόλο υπέμειναν την πολιορκία.

Η θέση των Ελλήνων χειροτέρευε κατά την δεύτερη φάση της πολιορκίας.

Είχαν κουραστεί από την εννεάμηνη πολιορκία και ιδίως από την έλλειψη τροφίμων.

Η κατάσταση βέβαια ήταν περισσότερο τραγική για τους αρρώστους και τους πληγωμένους.

Μολαταύτα η μαχητικότητά τους ήταν άκαμπτη και αμετακίνητη η απόφασή τους να νικήσουν ή να πεθάνουν, ιδιαίτερα των ντόπιων που έφθασαν στον ύψιστο βαθμό του ηρωισμού και της αυτοθυσίας.

Μετά την κατάληψη του Βασιλαδίου, του Ντολμά και του Πόρου (μόνο η Κλείσοβα έμενε ακόμα στους Έλληνες) οι πολιορκούμενοι απελπισμένοι και εξαντλημένοι από τη φοβερή πείνα και τις άλλες στερήσεις, μόνο από την άφιξη του στόλου περίμεναν σωτηρία.

Από τα μέσα κιόλας Φεβρουαρίου η κατάσταση στο Μεσολόγγι είχε αρχίσει να γίνεται τραγική.

Πολλές οικογένειες είχαν αρχίσει να στερούνται εντελώς τα τρόφιμα και αναγκάζονταν να σφάζουν άλογα, μουλάρια, γαϊδούρια και κατόπιν σκύλους, γάτες, ποντικούς. Αλλά και αυτά έλειψαν.

Από τις 16 Μαρτίου άρχισαν να τρώνε αρμυρίκια, πικρά χόρτα που φύτρωναν κοντά στη θάλασσα.

Ο υποσιτισμός και οι αρρώστιες εξασθένιζαν τους ρωμαλέους οργανισμούς των ανδρών της φρουράς και προκαλούσαν πολλούς θανάτους.

Από τον Απρίλιο όμως τα ολιγάριθμα ελληνικά πλοία με ναύαρχο το Μιαούλη, απέτυχαν σε επανειλημμένες προσπάθειες να διασπάσουν τον αποκλεισμό του τουρκοαιγυπτιακού στόλου.

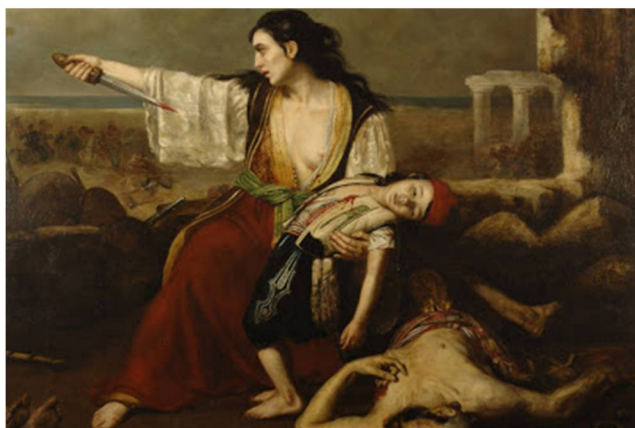
Στους πολιορκούμενους δεν έμενε άλλη λύση από την έξοδο.¹

Η κατάσταση έφτασε στο απροχώρητο. Έπρεπε πια να διαλέξουν **"εκείθε με τους αδελφούς, εδώθε με τον Χάρο"** (όπως έγραφε ο Διον. Σολωμός στους "Ελεύθερους Πολιορκημένους").

Για τους ασθενείς και πληγωμένους, αποφάσισαν να μεταφερθούν στα πιο οχυρωμένα σπίτια και εκεί να πεθάνουν πολεμώντας. Εκείνοι δέχτηκαν.

"Τα παράθυρα να μας αφήσετε ανοιχτά μονάχα, και ώρα σας καλή ! Ο Θεός να μας ανταμώσει στον άλλο κόσμο"

Αυτά είπαν και αποχαιρετίστηκαν, πολιορκημένοι, απελπισμένοι πια, πήραν την οριστική απόφαση να επιχειρήσουν έξοδο τη νύχτα της **10ης Απριλίου**

προς την 11η, Κυριακή των Βαΐων, και ειδοποίησαν σχετικά τους Έλληνες του στρατοπέδου της Δερβέκιστας να προσπαθήσουν να φέρουν αντιπερισπασμό στους Τούρκους.

Πήραν μια οδυνηρή απόφαση, να σκοτώσουν όλους τους αιχμαλώτους, καθώς και τα γυναικόπαιδα για να μην πέσουν στα χέρια των Τούρκων.

Ενώ η πρώτη απόφαση πραγματοποιήθηκε, τη δεύτερη απέτρεψε ο επίσκοπος Ρωγών Ιωσήφ.

Οι ασθενείς και τραυματισμένοι μεταφέρθηκαν στα πιο οχυρά σπίτια και εκεί να πεθάνουν πολεμώντας.

Το μεσημέρι της 10ης Απριλίου καταρτίστηκε το σχέδιο και το δειλινό άρχισαν όλοι να μαζεύονται στις προσδιορισμένες θέσεις.

Εικόνα 4 Ο Επίσκοπος Ρωγών Ιωσήφ

Κατά τις 6.30 ακούστηκε επάνω στο Ζυγό η ομοβροντία του ελληνικού επικουρικού σώματος, που είχε φθάσει από τη Δερβέστικα.

¹ **Η απόφαση εξόδου των πολιορκημένων στη σελίδα 12.**

Όταν νύχτωσε οι περισσότεροι της φρουράς είχαν βγει έξω από την πόλη και περίμεναν το σύνθημα του ξεκινήματος.

Το σχέδιό τους όμως προδόθηκε και οι Τουρκοαιγύπτιοι άρχισαν να τους κτυπούν με πυκνά πυρά κανονιών και τουφεκιών.

Τελικά οι Έλληνες αποφάσισαν να κινηθούν' όρμησαν οι άνδρες των δύο πρώτων σωμάτων με τα γαταγάνια και τα σπαθιά τους επάνω στις εχθρικές γραμμές.

Καμιά δύναμη δεν ήταν ικανή να αναχαιτίσει το χείμαρρο εκείνο των απελπισμένων.

Ο καθένας τους κοίταζε πως να ανατρέψει τα εμπόδια που βρίσκονταν μπροστά του και να περάσει.

Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε από το τρίτο σώμα των γυναικόπαιδων η φωνή "οπίσω, οπίσω, μωρέ παιδιά!" και αποχωρίστηκαν μερικοί από τα δύο πρώτα σώματα.

Επάνω εις την ορμήν και εις τον βρασμόν της φωτιάς, δεν ηξεύρω πώς, ακούσθη μια φωνή όπισθεν ημών:

-Οπίσω, οπίσω μωρέ παιδιά! Τούτο έκαμεν μερικούς να οπισθοδρομήσουν ίσως <δια> να σώσουν τους άλλους.

.....

Λαβόντες τότες την ευκαιρία οι από το <άκρον> αριστερόν πλευρόν (Άραβες) εβγήκαν από τα χαρακώματα και τους εκτύπησαν <την γ' κολώνα του αόπλου πληθυσμού> εις την γέφυραν, και ούτως όλοι οι φαμελλίται (με τα γυναικόπαιδα), μη δυνηθέντες να διαβούν τον <παλαιόν> αύλακα τούτον, οπισθοδρόμησαν...

digitalzoot

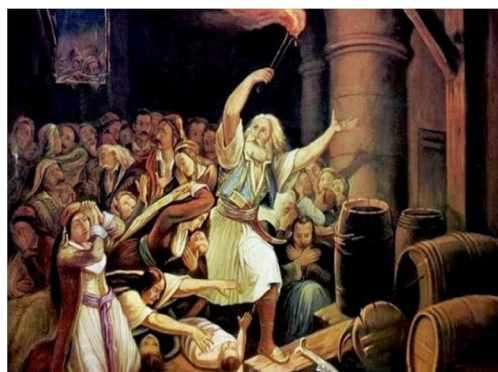
Εικόνα 5Από τα "Στρατιωτικά Ενθυμήματα" Νικολάου Κοσομούλη

Η σύγκρουση ήταν φονικότατη.

Οι Έλληνες ανατρέπουν όποιον βρουν μπροστά τους και προχωρούν αφήνοντας πίσω πολλούς νεκρούς.

Την πορεία τους συνόδευσαν δύο εκρήξεις από την πόλη.

Η πρώτη από την έκρηξη των υπονόμων και η άλλη από την ανατίναξη της πυριτιδαποθήκης με τον ηρωικό Χρήστο Καψάλη.

Εικόνα 6 ο Χρήστος Καψάλης

Οι Έλληνες είχαν απώλειες και από τους κρυμμένους στα διάφορα υψώματα και τις χαράδρες Αλβανούς.

Μολαταύτα αντιμετώπιζαν με σταθερότητα τον αόρατο εχθρό.

Είχε αρχίσει να γλυκοχαράζει η Κυριακή των Βαΐων, όταν η μάχη έπαψε.

Εκεί επάνω μόνο, στην κορυφή του Ζυγού, μπόρεσαν να αναπνεύσουν λίγο ελεύθερα.

Από τους 3000 στρατιωτικούς που πήραν μέρος στην έξοδο, μόνο 1300 σώθηκαν. οι υπόλοιποι 1700 σκοτώθηκαν στις συμπλοκές της εξόδου.

Σχεδόν ολόκληρος ο πληθυσμός της πόλης, περίπου 10.500 άτομα, μαζί με γυναικόπαιδα, σφαγιάστηκαν στην προσπάθειά τους να σπάσουν τον κλοιό της πολιορκίας του εχθρού.

Από τις γυναίκες, 13 μόνο Σουλιώτισσες σώθηκαν και από τα παιδιά τρία ή τέσσερα. Οι απώλειες των Τουρκοαιγυπτίων υπολογίστηκαν σε 5000.

Η θυσία του Μεσολογγίου, που επί 12 ολόκληρους μήνες αντιστάθηκε ηρωικά, προώθησε το ελληνικό ζήτημα, όσο καμιά άλλη ελληνική νίκη.

Πλημμύρισε τους άλλους Έλληνες και τους Ευρωπαίους με αισθήματα θαυμασμού για τους άνδρες της φρουράς του και τον ηρωικό πληθυσμό του Μεσολογγίου.

Πραγματικά σπάνια συναντά κανείς στις σελίδες της ιστορίας παραδείγματα παρόμοιας υπεράνθρωπης ψυχικής αντοχής.

Οι φλόγες του Μεσολογγίου θέρμαναν τις καρδιές των πολιτισμένων λαών και τους ξεσήκωσαν σε μια αληθινή σταυροφορία για την απελευθέρωση του ελληνικού έθνους.

Εικόνα 7Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου.
Έργο Ντελακρού

Η ηρωική Έξοδος του Μεσολογγίου ήχησε σε ολόκληρο τον κόσμο, καθιστώντας το Μεσολόγγι αθάνατο στα χρονικά της Ελληνικής και της παγκόσμιας ιστορίας.

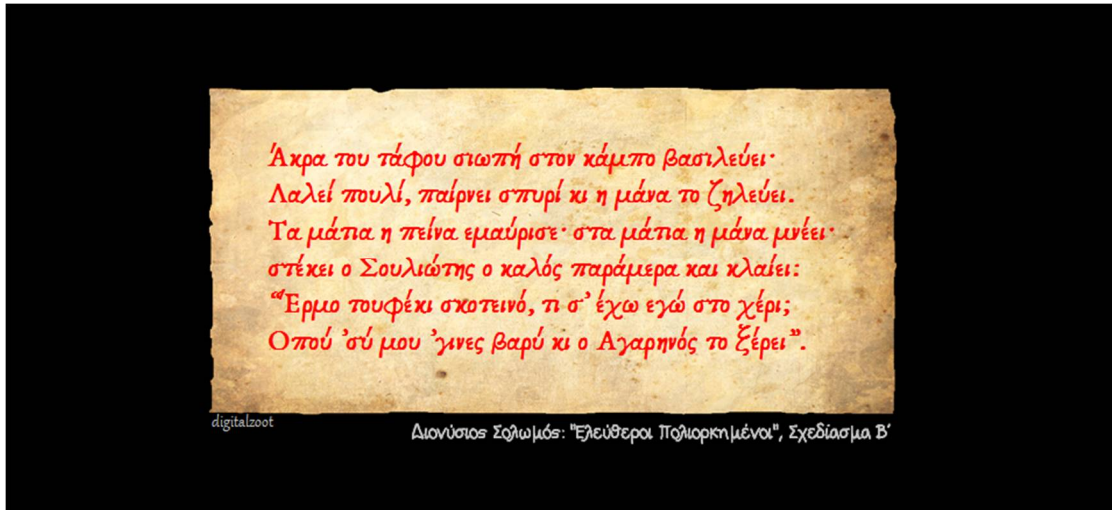
Ζωγράφοι και ποιητές ύμνησαν την πόλη αυτή ως παγκόσμιο σύμβολο ήθους και γενναιότητας, και εμπνεύστηκαν από τις αιώνιες αξίες του αγώνα των εθνών για ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ελευθερία.

Η Έξοδος του Μεσολογγίου γιορτάζεται κάθε χρόνο την Κυριακή των Βαΐων.

Τους εορτασμούς τιμούν με την παρουσία τους σημαίνοντα πρόσωπα από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Θεοδ. Βρυζάκης: "Η Έξοδος του Μεσολογγίου, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου

"Το δόλιο Μεσολόγγι"

Τ' ἔχεις, καημένε κόρακα, και σκούζεις και φωνάζεις.
Μην εἶν' τ' αυγά σου μελανά και τα πουλιά μαύρα;
Δεν εἶν' τ' αυγά μου μελανά, ουδέ τα πουλιά μου μαύρα.
Εγὼ, πουλί μ' , διψῶ για αἵματα, εγὼ διψῶ για λέσια.
Ἐβγα ψηλά στον Κόζιακα, ψηλά στο Κορφοβούνι
κι αγνάντεψε τη Λιβαδειά, το δόλιο Μεσολόγγι,
να ιδεῖς κορμιά τ' ἀπίστωμα παλικάρια ξαπλωμένα.

Εικόνα 8 Κήπος των Ηρώων Μεσολόγγι

«Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος

Βλέποντες τον εαυτόν μας, το στράτευμα και τους πολίτας εν γένει μικρούς και μεγάλους παρ' ελπίδαν υστερημένους από όλα τα κατεπείγοντα αναγκαία της ζωής προ 40 ημέρας και ότι εκπληρώσαμεν τα χρέη μας ως πιστοί στρατιώται της πατρίδος εις την στενήν πολιορκίαν ταύτην και ότι, εάν μίαν ημέραν υπομείνωμεν περισσότερον, θέλομεν αποθάνει όρθιοι εις τους δρόμους όλοι.

Θεωρούντες εκ του άλλου ότι μας εξέλιπεν κάθε ελπίς βοηθείας και προμηθείας, τόσον από την θάλασσαν καθώς και από την ξηράν ώστε να δυνηθώμεν να βαστάξωμεν, ενώ ευρισκόμεθα νικηταί του εχθρού, αποφασίσαμεν ομοφώνως:

Η έξοδος μας να γίνη βράδυ εις τας δύο ώρας της νυκτός 10 Απριλίου, ημέρα Σάββατον και ξημερώνοντας των Βαΐων, κατά το εξής σχέδιον, ή έλθη ή δεν έλθη βοήθεια:

Α' . – Όλοι οι Οπλαρχηγοί οι από την δάμπιαν του Στορνάρη έως εις την δάμπιαν του Μακρή, με τους υπό την οδηγίαν των, μία κολώνα, να ριχθούν εις την δάμπιαν του εχθρού εις την ακρογιαλιάν, εις το δεξιόν. Η σημαία του στρατηγού Νότη Βότζιαρη θέλει μείνει ανοικτή, ως οδηγός του σώματος τούτου. Ο στρατηγός Μακρής να την συνοδεύση με ειδήμονας, όπου γνωρίζουν τον τόπον.

Β' . – Όλοι οι Οπλαρχηγοί οι από την δάμπιαν του στρατηγού Μακρή έως εις την Μαρμαρούν με τους υπό την οδηγίαν των, μία κολώνα όλοι, να ριχθούν εις

τον προμαχώνα αριστερά κατά των εχθρών. Ο στρατηγός Μακρής, με την σημαίαν του ανοικτήν, θέλει είναι οδηγός του σώματος τούτου, αριστερά.

Γ'. – Δια να μη μπερδευθή το Στράτευμα με τας φαμελλιαίς, δίδεται το γεφύρι της δάμπιας του Στορνάρη, και όλοι οι φαμελλίται, εντόπιοι και ξένοι, να τας συνοδεύσουν και να διαβούν απ' εκεί. Τα δύο γεφύρια είναι το μεν δια την δεξιάν κολώναν και το της Λουνέττας δια την αριστεράν.

Δ'. – Κάθε οπλαρχηγός να σηκώνη τους στρατιώτας του ανά έναν από τον προμαχώνα του, ώστε ο τόπος να μείνη εύκαιρος έως εις την ύστερην ώραν.

Ε'. – Οι από την Μαρμαρούν, άμα σκοτειδιάση, να τραβηχθούν από ένας-ένας και να σταθούν εις την δάμπιαν του Χορμόβα.

ΣΤ'. – Ο Τζιαβέλας, με όλον το Βοηθητικόν σώμα, να μείνη οπισθοφυλακή× αυτός με όλους θέλει περιέλθει όλον τον γύρον του Φρουρίου να δώση την είδησιν εις όλους και να τους πάρη μαζί του.

Ζ'. – Το σώμα της Κλείσοβας, οδηγούμενον από τους Οπλαρχηγούς του, να εξέλθη με τα πλοιάρια εις την μίαν της νυκτός, σιγανά, και άμα φθάση εις την ξηράν να σταθή έως εις τας 2 ώρας, όπου θα γίνη το κίνημα απ' εδώ, να κινηθή και αυτό.

Η'. – Ο τόπος, το σημείον της διευθύνσεώς μας, θέλει είναι ο Άγιος Σιμεός. Οι οδηγοί θέλουν προσέχει να συγκεντρωθούμεν εκεί όλοι.

Θ'. – Οι λαγουμτζήδες να βάλουν εις τα φυτίλια φωτιά, λογαριάζοντες να βαστάξουν μετά την έξοδόν μας μία ώρα επέκεινα. Το ίδιον να οδηγηθούν και οι εις τας πυριτοθήκας ευρισκόμενοι ασθενείς και χωλοί. Ηξεύρομεν όλοι τον Καπάλην.

Ι'. – Επειδή θα πληγωθούν και πολλοί εξ ημών εις τον δρόμον, κάθε σύνδροφος χρεωστεί να τον βοηθή και να παίρνη και τ' άρματά του, και εάν δεν είναι εκ του ιδίου σώματος.

ΙΑ'. – Απαγορεύεται αυστηρώς κανένας να μη αρπάξη άρμα συνδρόφου του εις τον δρόμον, πληγωμένου ή αδυνάτου, αργυρούν ή σιδηρούν και φύγη. Όπου φανή τοιούτος, μετά την σωτηρίαν μας θέλει δίδει το πράγμα οπίσω και θέλει θεωρείσθαι ως προδότης.

ΙΒ'. – Οι φαμελλίται όλοι, άμα προκαταλάβουν τους δύο προμαχώνας αι άλλαι δύο κολώναις, θέλουν κινηθεί αμέσως, ώστε να περιστοιχισθούν από την οπισθοφυλακήν.

ΙΓ'. – Κανένας να μη ομιλήση ή φωνάξη την ώραν της εξόδου μας, έως ότου να πέση το δουφέκι εις το ορδί του Κιουταχή από την βοήθειαν οπού περιμένομεν και εάν, κατά δυστυχίαν, δεν έλθουν βοήθεια, οι όπισθεν πάλιν θέλουν κινηθή αμέσως, όταν κινηθούν αι σημαίαι.

ΙΔ'. – Όσοι των αδυνάτων και πληγωμένων επιθυμούν να εξέλθουν και δύναται, να ειδοποιηθούν από τα σώματά των τούτο.

ΙΕ'. – Τα μικρά παιδιά όλα να τα ποτίσουν αφιόνι οι γονείς, άμα σκοτειδιάση.

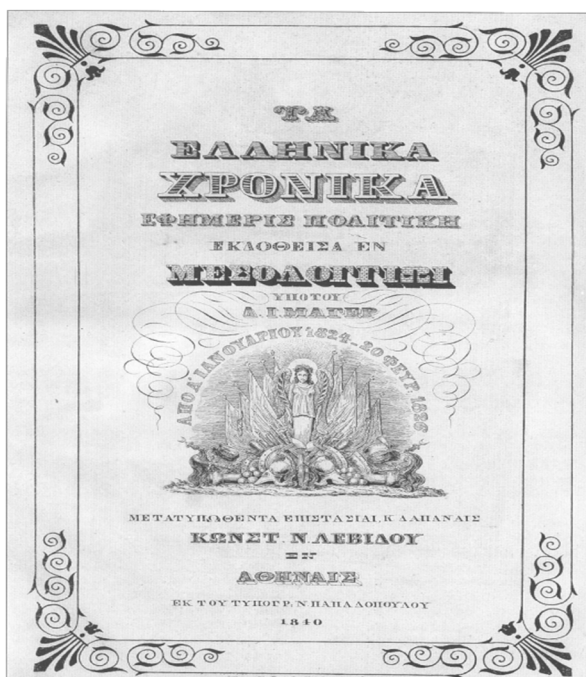
ΙΣΤ'. – Το μυστικόν θέλει το έχομεν: «Καστρινοί και Λογγίσιοι».

ΙΖ'. – Δια να ειδοποιηθούν όλοι οι Αξιωματικοί το σχέδιον, επιφορτίζεται ο Νικόλας Κασμοούλης, γραμματεὺς του Σπορνάρη, να περιέλθη από τώρα να τους το διαβάση, ιδιαιτέρως εις τον καθέναν. Εάν δε, εις αυτό το διάστημα, έξαφνα φανή ο στόλος μας, πολεμών και νικών να μείνωμεν έως ότου ανταποκριθούμεν.

Εν Μεσολογγίω 10 Απριλίου 1826».

ΠΗΓΕΣ:

- Βικιπαίδεια
- Τα Ελληνικά χρονικά (Ο Ιωάννης Ιάκωβος Μάγιερ)²
- «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» Παπαρηγόπουλος
- Διαδίκτυο (ιστοσελίδες)

² Μέσα στο Μεσολόγγι ζούσαν και πολλοί **φιλέλληνες** που, συγκινημένοι από τον αγώνα των Ελλήνων, αγωνίζονταν μαζί τους.

Ο πιο γνωστός Ευρωπαίος φιλέλληνας του Μεσολογγίου, εκτός από τον λόρδο Μπάυρον, ήταν ο Ελβετός **Ιωάννης Ιάκωβος Μάγιερ (Johann Jakob Meyer)** ο οποίος εξέδιδε μία εφημερίδα (τα **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ**, που είναι και η πρώτη ελληνική εφημερίδα που κυκλοφορούσε συνεχώς για δύο χρόνια, μέχρι που μία τουρκική οβίδα κατέστρεψε την τυπογραφική μηχανή).

Χάρης στα Ελληνικά Χρονικά έχουμε λεπτομερή καταγραφή όλων των γεγονότων της πολιορκίας, από την 1η Ιανουαρίου 1824 μέχρι και την 20η Φεβρουαρίου 1826.